

29 Ιανουαρίου 2013

Η διάδοση του Χριστιανισμού στην Αρμενία στους πρώτους μεταχριστιανικούς αιώνες

Ορθοδοξία / Εκκλησιαστική Ιστορία

Επίσκοπος Αρμενικής Εκκλησίας Γιέζνικ Πετροσιάν

Οι ιστορικές μαρτυρίες, που αναφέρονται στην αρχαιότερη περίοδο της Αρμενικής Εκκλησίας, είναι ολιγάριθμες. Η βασική αιτία γι' αυτό είναι το γεγονός ότι το αρμενικό αλφάβητο δημιουργήθηκε στις αρχές του 5ου αιώνα, οπότε και άρχισε η ανάπτυξη της αρμενικής ιστοριογραφίας και γραμματείας με τις ποικίλες μορφές τους. Η ιστορία της τοπικής Εκκλησίας των πρώτων αιώνων μεταδιδόταν προφορικά από γενεά σε γενεά, και μόνο κατά τον 5ο αιώνα καταχωρήθηκε γραπτώς στην ιστοριογραφική και αγιολογική γραμματεία. Η Ιερά Παράδοση δεν πρέπει να ταυτίζεται ούτε με μύθους, ούτε με θρύλους, δεδομένου ότι αυτή έχει ιστορικό υπόβαθρο.

Σύμφωνα με την Ιερά Παράδοση της Αρμενικής Εκκλησίας, τα πρώτα σπέρματα του Χριστιανισμού στη γη της Αρμενίας ρίχθηκαν τον καιρό των αποστόλων.

Μια σειρά ιστορικών μαρτυριών (στα αρμενικά, τα συριακά, τα ελληνικά και τα λατινικά) επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι το Χριστιανισμό στην Αρμενία τον κήρυξαν οι άγιοι απόστολοι Θαδδαίος και Βαρθολομαίος, που βρήκαν μαρτυρικό θάνατο με εντολή του βασιλιά των Αρμενίων Σανατρούκ. Οι απόστολοι αυτοί θεωρούνται οι ιδρυτές της Εκκλησίας της Αρμενίας.

Στη διάδοση του Χριστιανισμού στην Αρμενία κατά τον 1ο μ.Χ. αιώνα συνετέλεσαν διάφοροι εξωτερικοί και εσωτερικοί παράγοντες. Έτσι, π.χ., κατά τον αυτόν αιώνα ο Χριστιανισμός έλαβε μεγάλες διαστάσεις στις χώρες που συνόρευαν με την Αρμενία, όπως η Καππαδοκία, η Οσροηνή, η Αδιαβηνή. Οι εμπορικές, πολιτικές και πολιτιστικές σχέσεις μ' αυτές τις χώρες δημιουργούσαν ευνοϊκές συνθήκες για τη διάδοση του Χριστιανισμού στην Αρμενία.

Είναι πολύ σημαντικό το γεγονός πως η Μικρά Αρμενία πολιτικά αποτελούσε τμήμα της ρωμαϊκής επαρχίας της Καππαδοκίας και, φυσικά, ο Χριστιανισμός από την επαρχία αυτή περνούσε στη Μεγάλη Αρμενία διά μέσου της Μικράς Αρμενίας.

Σημαντικό ρόλο για τη διάδοση του Χριστιανισμού στην Αρμενία διαδραμάτισαν οι εβραϊκές παροικίες στη χώρα. Όπως είναι γνωστό, οι πρώτοι κήρυκες του Χριστιανισμού συνήθως κήρυτταν σε μέρη όπου υπήρχαν εβραϊκές κοινότητες. Τέτοιες κοινότητες υφίσταντο στις κυριότερες πόλεις της Αρμενίας, Τιγρανόκερτα, Αρτάξατα, Ουαλαρσαπάτ, Ζαρεχαβάν κ.τ.λ.

Έχουμε ένα απόσπασμα από ιστορικό σύγγραμμα, που εξιστορεί τα μαρτύρια των Αγίων Βοσκεάνων και Σουκιασεάνων στην Αρμενία κατά τα τέλη του 1ου και τις αρχές του 2ου αιώνα. Ο συγγραφέας υποστηρίζει πως την ιστορία αυτή τη μεταδίδει στηριζόμενος στους λόγους του Τατιανού (2ος αιώνας). Στο «Διατεσσάρων» ο εκκλησιαστικός αυτός συγγραφέας χρησιμοποιεί αποκρυφικό υλικό, που δείχνει ότι ο ίδιος υπήρξε καλός γνώστης της ιστορίας των αποστόλων και των πρώτων χριστιανών ιεροκηρύκων. Επομένως, οι πληροφορίες του για τη διάδοση του Χριστιανισμού και για τα μαρτύρια στην Αρμενία έχουν μεγάλη αξία.

Την ύπαρξη του Χριστιανισμού στην Αρμενία κατά τα τέλη του 2ου αιώνα αναφέρει ο Τερτυλλιανός. Στο σύγγραμμά του «Κατά Ίουδαίων» (7), που γράφτηκε το έτος 197, παρουσιάζοντας τους λαούς, οι οποίοι ασπάστηκαν το Χριστιανισμό, Πάρθους, Λυδούς, Φρύγες, Καππαδόκες, ο λατίνος συγγραφέας μνημονεύει μεταξύ αυτών και τους Αρμενίους. Την ίδια μαρτυρία επιβεβαιώνει και ο Αυγουστίνος (+430) (Κατά Μανιχαίων 9).

Στα τέλη του 2ου και τις αρχές του 3ου αιώνα ο Χριστιανισμός στην Αρμενία υπήρξε στόχος διωγμών από τους μονάρχες Ουάλαρς Β' (186-196) και Χοσρόη τον

Α' (196-216) και τους διαδόχους τους. Τους διωγμούς αυτούς περιγράφει ο επίσκοπος Καισαρείας Φιρμιλιανός (230-268) στο σύγγραμμά του «Ίστορία περί τῶν διωγμῶν κατά τῆς Ἐκκλησίας».

Ο Ευσέβιος Καισαρείας μνημονεύει μια επιστολή του Διονυσίου Αλεξανδρείας «Περί μετανοίας» προς τους αδελφούς στην Αρμενία, «ὧν ἐπεσκόπευεν Μερουζάνης» (Ἐκκλησιαστική Ἱστορία 46,2).

Η επιστολή του Διονυσίου Αλεξανδρείας προς τον επίσκοπο Μερουζάνη χρονικῶς τοποθετεῖται γύρω στα ἔτη 251-255 και μαρτυρεῖ πως στα μέσα του 3ου αἰῶνα οι χριστιανοί στην Αρμενία ἦταν τόσο πολυάριθμοι, ὥστε στα τέλη του αἰῶνα αὐτοῦ και τις αρχές του επόμενου αἰῶνα ο Χριστιανισμός χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες, στη φυσική πορεία του, να καταστεί κρατική θρησκεία της χώρας.

Πηγή: Γιέζνικ Πετροσιάν (επισκ.), *Η Αγία Αποστολική Εκκλησία των Αρμενίων*, εκδ. Παρουσία, Αθήνα 2001, σσ. 9-12.

<http://bit.ly/12kQYPM>